

Opinia o dorobku naukowym, dydaktycznym i organizacyjnym doc. Viktorii Liashuk w związku z wystąpieniem o nadanie Jej tytułu naukowego profesora językoznawstwa ogólnego

1. Uwagi wstępne

Doc. Viktoria Liashuk ukończyła w 1985 r. w Mińsku (na Białoruskim Państwowym Uniwersytecie) filologię białoruską oraz rosyjską. Następnie była doktorantką tego uniwersytetu i w 1993 r. obroniła pracę kandydacką *Rozvoj lexikalnych prostriedkov belaruskaj poezii*. Następnie (09.02.2000) na Białoruskim Państwowym Uniwersytecie poddała się procedurze, którą należy traktować jako habilitację w zakresie lingwistyki. W latach 1991-1997 pracowała na macierzystej uczelni jako wykładowca; w latach 1998-1999 pełniła funkcję docenta w Katedrze Współczesnego Języka Białoruskiego, od 2000 r. zaś wykonywała obowiązki pełnoprawnego docenta. W latach 1996-1997 była nauczycielem akademickim (lektorką) Uniwersytetu w Koszycach. W latach 2003-2011 pracowała w Katedrze Sławistyki Uniwersytetu w Preszowie; następnie w latach 2011-2015 była pracownikiem Uniwersytetu w Rużomberku. Od 2015 r. jest zatrudniona w Uniwersytecie im. Mateja Bela w Bańskiej Bystrzycy.

2. Ocena dorobku naukowego

Docent V. Liashuk ma w swoim dorobku naukowym łącznie 4 monografie naukowe, 8 podręczników oraz kilkadziesiąt artykułów. Najważniejsze są dwie monografie z ostatnich pięciu lat, które doc. V. Liashuk przedstawiła jako główne osiągnięcia w staraniach o uzyskanie tytułu profesora. Są to następujące książki: *Teorija slavjanskich literaturnych jazykov v diachronii i sinchronii: naučnaja monografija* (Banská Bystrica 2017); *Folklornoje kojne w konceptualizacii slavjanskich literaturnych jazykov* (Minsk 2019).

Jednak wcześniej wydała również dwie cenne książki: *Folklorny vektor v kodifikácii belaruského a slovenského jazyka* (Prešov 2009); *Razviccjo leksičnych srodkau belaruskaj paezii* (Minsk 2012). Stwierdzam, że te pozycje bibliograficzne są ważne w językoznawstwie słowiańskim, ale dokładniej zajmę się oceną wymienionych wcześniej książek.

Praca *Teorija slavjanskich (...)* składa się z ośmiu rozdziałów zasadniczych, zakończenia, literatury, wykazu skrótów oraz dwóch streszczeń – słowackiego oraz angielskiego. Autorka krytycznie przeanalizowała w tej pracy m.in. następujące zagadnienia: istota języka literackiego z punktu widzenia diachronii i synchronii, istotne cechy języka

literackiego, podstawy teorii języka literackiego, terminologiczny system teorii słowiańskich języków literackich, związek teorii języków literackich z kulturą języka, typologia słowiańskich języków literackich, język literacki a literatura artystyczna. Praca oparta jest na bogatej literaturze przedmiotu. Autorka nie tylko przedstawia złożoną problematykę teorii słowiańskich języków literackich, ale również zajmuje własne stanowisko w spornych kwestiach.

Dużym sukcesem naukowym Kandydatki do tytułu profesora jest także książka *Folklornoje koiné w konceptualizacji slavjanskich literaturnych jazykov* (2019). **Uważam, że odegra ona w międzynarodowej slawistyce jeszcze większą rolę niż pierwsza z wymienionych monografii.** Związki języka folkloru, tj. języka ludowej twórczości literackiej (będącego pewną formą naddialektalnego języka wspólnoty narodowej), z formującymi się standardami słowiańskimi były dobrze znane w slawistyce – w jednych językach były silniejsze, w innych mniej istotne. Ale mechanizmy korzystania z tego potencjału językowego w tworzeniu literatury były mniej jasno skoncypowane i przedstawione niż we wzmiankowanej książce doc. V. Liashuk. O sukcesie badaczki świadczą m.in. stosowane w interpretacji takie rozbudowane terminy, jak „prirodzený nositel’ folklórnej tradície”, „transformácia folklórneho koiné”, „aktualizácie folklórneho koiné”.

Praca ma w dużym stopniu charakter ogólnosłowiański, ponieważ dotyczy języków wschodniosłowiańskich (białoruskiego, ukraińskiego i rosyjskiego) oraz języka słowackiego, a w mniejszym stopniu także serbskiego, czeskiego i polskiego. Ze streszczenia przytoczę cytat, którego treść powinni uwzględnić autorzy syntez historycznojęzykowych. Chodzi o wysoce sejentystycznie ukazany związek między folklorystycznym koiné a narodowymi językami wschodniosłowiańskimi. Oto odpowiedni fragment: „T. G. Ševčenko, zakladateľ’ ukrajského národného spisovného jazyka, vystupuje ako prirodzený nostiel’ folklórnej tradície vrátane tvorby folklorných textov. Vo svojej klasickej poetickej tvorbe zrealizoval transformáciu folklórneho koiné. Vedecký výskum zároveň poukazuje na autorovo akcentovanie lyrického modelu folklóru. Janka Kupala (I. D. Lucevič) a Jakub Kolas (K. M. Mickiewicz), tvorcovia bieloruského spisovného jazyka, si zvolili lyrický a epický model aktualizácie folklórneho koiné a prostredníctvom transformácie ho aplikovali aj do klasickej umeleckej tvorby. Iným spôsobom a ako korigujúci prostriedok použil folklórne koiné (z hl’adiska písanej formy jazyka) zakladateľ’ ruského spisovného jazyka A. S. Puškin. Posredníctvom epického a lyrického modelu folklórneho koiné demokratizoval existujúce normy, zblížoval ústnu a písanú sféru” (Liashuk 2019: 121).

W przyszłości – korzystając z metodologii V. Liashuk – należałoby dokładniej przebadać z punktu widzenia tematyki książki kilka innych języków, tj. górnołużycki i dolnołużycki, słoweński, chorwacki, bułgarski i macedoński. Wydaje się, że folklorystyczne koiné odgrywało i odgrywa dużą rolę w kształtowaniu się i kodyfikacji słowiańskich mikrojęzyków literackich.

Uważam, że obie monografie (ale zwłaszcza ta druga) – ze względu na teoretyczne zalety – zasługują nie tylko na publikację w Internecie, ale również na wydanie w języku angielskim. Jest to związane z faktem, że coraz mniej slawistów (nierusycystów) zna dobrze rosyjski, a dosyć często slawiści nie znają w ogóle tego języka. **Doc. V. Liashuk należy w międzynarodowej slawistyce do wąskiego grona najwybitniejszych teoretyków słowiańskich języków literackich i teoretyków języka folkloru, co ma bezpośredni związek z zagadnieniami językoznawstwa ogólnego.**

Wśród najważniejszych swoich publikacji doc. V. Liashuk wymieniła również monografię *Razviccjo leksičnych srodkau beloruskaj paezii* (2012) oraz podręczniki *Russkaja leksikologija: aktivnaja komunikacija* – we współpracy z T. Sirotkiną; *Ruskaja stilistika aktivnaja komunikacija* (2020) – wspólnie z T. Sirotkiną. **Monografia zasługuje na wysoką ocenę ze względu na podstawę materiałową i zastosowaną metodologię.** Podręczniki, oceniane z punktu widzenia dydaktyki, są wartościowymi środkami dydaktycznymi opartymi na nowoczesnych założeniach metodycznych i naukowych podstawach lingwistycznych. Pożyteczne w nauczaniu studentów są również inne podręczniki autorstwa V. Liashuk.

Istotne w dorobku są artykuły wymienione zarówno w grupie dziesięciu najważniejszych publikacji i najważniejszych publikacji z ostatnich pięciu lat, jak również artykuły pominięte w dokumentacji. Dotyczą one folklorystycznej aktualizacji w kodyfikacji słowiańskich języków literackich, znaczenia V. I. Dala w slawistyce, roli języka folkloru w językowej świadomości etnosu, związków między systemem fonologii i typologią słowiańskich języków literackich, problematyki równoległego nauczania języków – białoruskiego i rosyjskiego, słowackiego i macedońskiego przekładu *Słowa o pulku Igora*, problematyki kultury języka rosyjskiego w dyskusjach dotyczących teorii słowiańskich języków literackich. Nie ma potrzeby dalszego informowania o tematyce artykułów slawistyki. Chciałbym jednak przywołać jeden tytuł artykułu (napisanego we współautorstwie z O. S. Brandys): *Polnoglasije kak kul’turno-identyfikacionnyj signal* (2018). Ten krótki artykuł

(liczący zaledwie 5 stron) jest ważny z socjolingwistycznego punktu widzenia, ponieważ trafnie nazywa wschodniosłowiańską cechę językową, która w kontaktach międzyludzkich ma nie tylko językowy charakter.

Oprócz tego wnioskodawczyni opublikowała na Słowacji i w innych krajach 30 recenzji.

Dorobek naukowy doc. V. Liashuk cechuje solidna podstawa materiałowa, wysoki poziom teoretyczno-metodologiczny oraz szerokie horyzonty badawcze – teoria słowiańskich języków literackich, teoria języka folkloru słowiańskiego, leksykologia i stylistyka, glottodydaktyka, teoria przekładu itd.

3. Udział w projektach naukowych – krajowych i międzynarodowych

Docent V. Liashuk uczestniczyła w 19 projektach naukowych – w projektach międzynarodowych agencji grantowych, krajowych agencji grantowych, w projektach funduszy europejskich, projektach rządu Słowacji i w uniwersyteckim projekcie w Ružomberku. W niektórych projektach Kandydatka do tytułu profesora pełniła istotne funkcje organizacyjne. Projekty te dotyczyły różnorodnej tematyki: języków słowiańskich w synchronii i diachronii, słowiańskiego językoznawstwa porównawczego, językowego obrazu epoki postradzieckiej, tłumaczeń programów nauczania uniwersyteckiego, podręczników uniwersyteckich.

Udział V. Liashuk w tak wielu programach badawczych świadczy nie tylko o Jej wszechstronnych kompetencjach badawczych, ale także o tym, że ma kwalifikacje do zarządzania nauką.

4. Udział w konferencjach krajowych oraz międzynarodowych

Wnioskodawczyni uczestniczyła w 39 konferencjach krajowych i 50 konferencjach zagranicznych w następujących państwach: Białoruś, Bułgaria, Czechy, Litwa, Macedonia, Mołdawia, Niemcy, Rosja, Słowenia, Ukraina. Liczba konferencji świadczy dobitnie o aktywności naukowej doc. V. Liashuk.

5. Pobyty na zagranicznych uniwersytetach i w instytucjach naukowych

Doc. V. Liashuk 11 razy przebywała w zagranicznych ośrodkach naukowych (Białoruś, Czechy, Litwa, Łotwa, Rosja), gdzie miała także wykłady dla pracowników naukowych i studentów.

6. Inne formy aktywności naukowej

Doc. V. Liashuk jest członkinią komitetów redakcyjnych dwóch czasopism słowackich oraz czasopisma wydawanego w Rosji; oprócz tego była członkinią 12 rad redakcyjnych serii wydawniczych i materiałów pokonferencyjnych. Jest lub była członkinią wielu komisji zajmujących się działalnością naukową, sprawami wydawniczymi, współpracą naukową itd. Zredagowała naukowo kilka zbiorowych monografii pokonferencyjnych. Ważnym aspektem aktywności naukowej była przygotowanie 12 recenzji prac doktorskich (kandydackich), 3 recenzji w postępowaniu habilitacyjnym, udział w komisjach przewodów doktorskich i habilitacyjnych, członkostwo komisji egzaminów doktorskich.

7. Informacje naukometryczne

Publikacje doc. V. Liashuk były dosyć często cytowane, recenzowane lub omawiane w publikacjach naukowych – 64 razy na Słowacji i 32 poza Słowacją. Uważam, że jest to wynik przyzwoity, zwłaszcza jeśli się weźmie pod uwagę fakt, że wyszukiwarki internetowe uwzględniają tylko tzw. prestiżowe czasopisma i niektóre wydawnictwa książek. Czasem lista pozycji wykorzystywanych w internetowych ustaleniach naukometrycznych jest jednak dyskusyjna.

8. Osiągnięcia dydaktyczne, organizacyjne i popularyzujące naukę

8.1. Osiągnięcia dydaktyczne

Chciałbym przede wszystkim podkreślić, że doc. V. Liashuk pracowała dotychczas w kilku ośrodkach akademickich – w Mińsku oraz w Koszycach (1996/1997), w Preszowie (2003-2011), w Ružomberku (2011-2015) i od 2015 r. w Bańskiej Bystrzycy. Z pewnością należy do grona osób najlepiej znających filologiczne środowiska uniwersyteckie Słowacji. Jest to czynnik bardzo ważny z punktu widzenia międzypersonalnych kontaktów naukowych.

Praca dydaktyczna na Białorusi i w kilku ośrodkach akademickich Słowacji miała wpływ na szerokość oferty dydaktycznej slawistyki. W Mińsku Jej zajęcia dydaktyczne dotyczyły białoruskiej stylistyki i kultury języka, białoruskiej fonetyki i fonologii, morfologii, składni, lingwokulturologii, lingwometryki i nauki języka białoruskiego jako obcego. Podczas pracy na Słowacji doc. V. Liashuk znacznie rozszerzyła zakres pracy dydaktycznej. Zajmowała się nie tylko gramatyką, leksykologią i stylistyką współczesnego języka białoruskiego i języka rosyjskiego, ale również historią języka białoruskiego, praktycznym nauczaniem języka białoruskiego i rosyjskiego, kontrastywną lingwistyką słowiańską,

problematyką przekładu. Oprócz tego prowadziła zajęcia z historii literatury białoruskiej i rosyjskiej, z literatur słowiańskich, z literatury dla dzieci i młodzieży, z teoretycznych problemów literaturoznawstwa.

Szerokie zaangażowanie dydaktyczne wynika z faktu, że doc. V. Liashuk jest nie tylko typową lingwistką, ale również zajmuje się lingwistyką literaturoznawczą. Taka dwutorowość zainteresowań naukowych jest zjawiskiem rzadkim w językoznawczych i w literaturoznawczych badaniach naukowych.

Podczas pracy na wyższych uczelniach słowackich Kandydatka do tytułu profesora aktywnie uczestniczyła w przygotowaniu lub modyfikacji programów nauczania różnych przedmiotów; czasem były to programy nowych przedmiotów. Aktywnie przyczyniła się również do rozwoju dydaktyki jako autorka podręczników, o czym wzmiankowałem już wcześniej.

Doc. V. Liashuk była promotorką 29 prac dyplomowych i 14 licencjackich, uczestniczyła w pracach studenckich komisji egzaminacyjnych oraz komisji doktoranckich, komisji przewodów doktorskich i komisji habilitacyjnych. Jest promotorką trzech rozpraw doktorskich poświęconych problematyce białorutenistycznej.

Oceniam wysoko dorobek dydaktyczny doc. V. Liashuk.

8.2. Osiągnięcia organizacyjne

Podczas pracy na wyższych uczelniach Słowacji doc. V. Liashuk wykonywała z racji obowiązków naukowo-dydaktycznych także różne obowiązki organizacyjne. O tych sprawach pośrednio wzmiankowałem już wcześniej. Tutaj powtórzę pewne fakty i dodam nowe. Do funkcji organizacyjnych (związanych z działalnością naukową i dydaktyczną) można zaliczyć m.in.: członkostwo i przewodniczenie różnym komisjom (np. w komisjach studenckich, doktoranckich, kandydackich i habilitacyjnych), koordynacja międzynarodowej współpracy i udział w różnych międzynarodowych organach oraz organizacjach. Fakty działalności organizacyjnej zawiera dokumentacja przedstawiona przez Kandydatkę do tytułu profesora.

8.3. Osiągnięcia popularyzujące naukę

Doc. V. Liashuk troszczyła się głównie o wysoki poziom publikacji naukowych i dydaktyki, ale nie stroniła od aktywności organizacyjnej i popularyzacji nauki. Do ostatniego zakresu aktywności można zaliczyć m.in. współpracę z nauczycielami szkół podstawowych (w zakresie dydaktyki języków obcych) i współpracę z Macierzą Słowacką.

9. Podsumowanie

Doc. Viktoria Liashuk zna na poziomie native speaker'a język białoruski i język rosyjski, bardzo dobrze zna czynnie język słowacki i z pewnością (przynajmniej biernie) kilka innych języków słowiańskich. Wyniosła ze studiów staranne wykształcenie filologiczne (językoznawcze i literaturoznawcze), które pogłębiła na studiach doktoranckich i w trakcie kilkudziesięcioletniej pracy naukowej i dydaktycznej. Zarówno dwie monografie (przedstawione do oceny w związku z wnioskiem o przyznanie tytułu profesora językoznawstwa ogólnego), jak i inne monografie oraz artykuły świadczą o solidnej podstawie materiałowej prac Autorki, o wysokim poziomie teoretyczno-metodologicznym Jej publikacji i o szerokich horyzontach badawczych, które obejmują teorię słowiańskich języków literackich, teorię języka folkloru słowiańskiego, leksykologię i stylistykę, glottodydaktykę, teorię przekładu itd. Poważny jest również dorobek dydaktyczny doc. V. Liashuk – obszerna oferta dydaktyczna dla studentów, kształcenie doktorantów, autorstwo i współautorstwo podręczników, które odzwierciedlają korzystanie z najnowszej metodologii lingwistycznej. Doc. V. Liashuk uczestniczyła w wielu konferencjach naukowych, odbyła staże naukowe poza Słowacją, miała wykłady na zagranicznych uniwersytetach, uczestniczyła w przewodach doktorskich i habilitacyjnych jako recenzentka lub członkini komisji, kierowała projektami badawczymi. **Jako sławistka o orientacji ogólnojęzykoznawczej jest dobrze rozpoznawalna w całym naukowym świecie sławistycznym.**

Dorobek naukowy, dydaktyczny itd., wszechstronny i reprezentujący wysoki poziom teoretyczno-metodologiczny, dowodzi, że doc. Viktoria Liashuk w pełni zasługuje na tytuł naukowy profesora językoznawstwa ogólnego.

Poznań, 26.06.2022 r.

prof. zw. dr hab. (emeritus) Tadeusz Lewaszkiewicz

Instytut Filologii Polskiej

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza

w Poznaniu